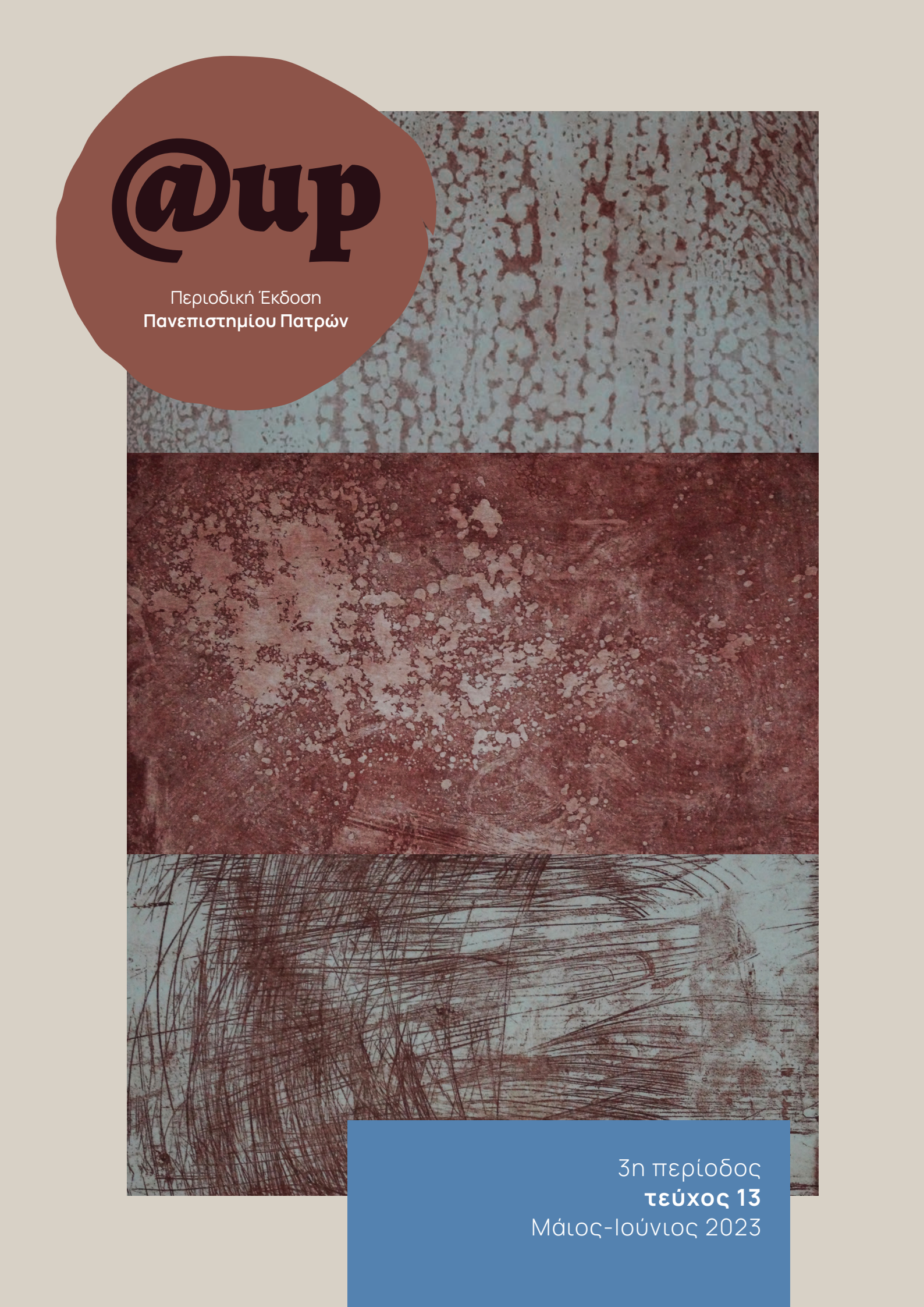

Αντί

Περιοδική Έκδοση
Πανεπιστημίου Πατρών

3η περίοδος
τεύχος 13
Μάιος-Ιούνιος 2023

PROMOCON: ΠΡΟΑΓΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΗΘΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΗΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Τα τελευταία χρόνια τα ηθικά ζητήματα που ανακύπτουν στους χώρους φροντίδας και έρευνας στην υγεία έρχονται διαρκώς στο προσκήνιο. Οι επαγγελματίες υγείας έχουν ηθικά καθήκοντα που σχετίζονται με την αυτονομία των ασθενών, τον σεβασμό της προσωπικότητάς τους, την αποφυγή πρόκλησης οποιασδήποτε βλάβης σε συνδυασμό με την, στο μέτρο του εφικτού, ευεργεσία τους, καθώς και τη δίκαιη κατανομή των ανεπαρκών πόρων που διαθέτουν τα συστήματα υγείας. Παράλληλα, ηθικοί προβληματισμοί διέπουν και τις σχέσεις των επαγγελματιών υγείας μεταξύ τους, όπως και τη σχέση τους με το σύνολο της κοινωνίας, καθώς η ευθύνη τους δεν περιορίζεται αποκλειστικά στα εργασιακά τους καθήκοντα. Η ανάδειξη αυτών των ζητημάτων έχει οδηγήσει τις σχολές επαγγελματιών υγείας διεθνώς στην αναζήτηση τρόπων με τους οποίους θα μπορούσαν να προσφέρουν τα κατάλληλα εφόδια στους φοιτητές τους, ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε περίπλοκες ηθικές καταστάσεις.

Το επάγγελμα της Νοσηλευτικής έχει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια, καθώς τα μέλη του συνιστούν την πολυπληθέστερη ομάδα εργαζόμενων στον χώρο της υγείας, ενώ κατά κανόνα οι νοσηλευτές είναι εκείνοι που έρχονται σε μεγαλύτερη επαφή με τους λήπτες υπηρεσιών υγείας, παρέχοντας τη φροντίδα που χρειάζονται σε όλα τα επίπεδα. Συνεπώς, είναι αναμενόμενο ότι εμπλέκονται σε πολύπλοκες διαδικασίες λήψης αποφάσεων που συχνά συνεπάγονται και ενεργοποιούν μια ηθική διάσταση. Πρόσφατα, παγκόσμια γεγονότα, όπως η πανδημία COVID-19, έθεσαν όλους τους επαγγελματίες υγείας σε δοκιμασία, ενισχύοντας την πίεση στον σωματικό και συναισθηματικό φόρτο εργασίας τους. Η υγειονομική κρίση επιδεινώνει ορισμένα προϋπάρχοντα προβλήματα, όπως η έλλειψη πόρων και η προτεραιοποίηση κατά την κατανομή τους, τα οποία μπορούν να αυξήσουν την ηθική ανησυχία των νοσηλευτών και να επηρεάσουν αρνητικά την ψυχική τους υγεία. Με τη σειρά του αυτό μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια και την ποιότητα της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας, καθώς και την ικανότητα λήψης ηθικά κατάλληλων αποφάσεων σε πολύπλοκες καταστάσεις.

Η νοσηλευτική ηθική και δεοντολογία διδάσκονται σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, όπως και σε δράσεις συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Όμως αυτή η διδασκαλία είναι συχνά αποσπασματική και πολύ περισσότερο θεωρητική από ό,τι θα έπρεπε να είναι. Παρέχει γνώσεις περί ηθικής και δεοντολογίας, οι οποίες δεν είναι εύκολο να μετατραπούν σε ικανότητες που να μπορούν να καλλιεργηθούν και να διαμορφώσουν έτσι τις ηθικές προσωπικότητες που απαιτούνται για τη διαχείριση πολύπλοκων διλημμάτων και προκλήσεων. Σε αντίθεση με την κανονιστική ηθική, η εφαρμοσμένη ηθική υποεκπροσωπείται στα προγράμματα σπουδών, ενώ πρόσθετο πρόβλημα αποτελεί η έλλειψη ομοιογένειας μεταξύ των διαφόρων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων

αναφορικά με τις στρατηγικές αποτελεσματικής διδασκαλίας της. Τίθεται λοιπόν ένα διττό ερώτημα, πρώτον, ως το ποιες ακριβώς είναι αυτές οι ηθικές ικανότητες που πρέπει να αναπτυχθούν, και δεύτερον, ως προς τον τρόπο με τον οποίον μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτή η ανάπτυξη.

Αυτές οι ανησυχίες μελετώνται από ένα συγκεκριμένο έργο με επικεφαλής την καθηγήτρια Alvisa Palese (Πανεπιστήμιο του Udine - Τμήμα Ιατρικής), μαζί με τους συνεργάτες της Dr. Jessica Longhini και Dr. Stefania Chiappinotto και με τη συμμετοχή φορέων από άλλες 5 χώρες: το Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Πατρών (με επιστημονικά υπεύθυνο τον Επίκουρο Καθηγητή Μιχάλη Ηγουμενίδη), το Πανεπιστήμιο του Leuven (Βέλγιο, Καθηγητής Chris Gastmans), το Πανεπιστήμιο Turku (Φινλανδία, Καθηγήτρια Riitta Suhonen), το Trinity College Δουβλίνου (Ιρλανδία, Καθηγήτρια Catherine McCabe) και τον Σύνδεσμο Νοσηλευτών και Μαιών Κύπρου (ΠΑΣΥΝΜ, Καθηγήτρια Ευριδίκη Παπασταύρου). Το εν λόγω έργο ονομάζεται PROMOCON (Promoting a Morally Competent Nurse), είναι χρηματοδοτούμενο από το Erasmus+, ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2022 και θα διαρκέσει δύο χρόνια. Στόχος του είναι η προώθηση της βαθύτερης κατανόησης της σημασίας των ηθικών αξιών και των ηθικών αρχών στη Νοσηλευτική, καθώς και η ενίσχυση των ηθικών και δεοντολογικών ικανοτήτων σε επαγγελματίες και φοιτητές νοσηλευτικής. Οι επιμέρους στόχοι αναλύονται σε αντίστοιχα υπο-έργα, τα οποία βρίσκονται σε δυναμική αλληλεπίδραση.

Αρχικά, θα πραγματοποιηθεί ανάλυση αναγκών μέσω διακρατικής ποιοτικής μελέτης για όλους τους πληθυσμούς ενδιαφέροντος. Ήδη έχει ξεκινήσει μία μελέτη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των χωρών, οι οποίες συμμετέχουν, όπως και δύο συστηματικές βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις προκειμένου να εντοπιστούν: α) αποτελεσματικές παρεμβάσεις για την προώθηση ηθικών ικανοτήτων και β) εργαλεία για την αξιολόγησή τους. Από τα αποτελέσματα αυτών των αρχικών δραστηριοτήτων, θα σκιαγραφηθεί το προφίλ του/της «ηθικά ικανού/ής» νοσηλεύτη/τριας, και θα αναπτυχθεί ένα σχετικό πρόγραμμα σπουδών. Οι ζητούμενες ηθικές ικανότητες θα αναλυθούν και θα προσφερθούν μέσω ενός MOOC, ενός δωρεάν μαζικού διαδικτυακού μαθήματος ανοιχτού σε όλους στα αγγλικά, καθώς και στις γλώσσες των συμμετεχόντων εταίρων. Το πρόγραμμα θα παραδοθεί σε διαδικτυακή πλατφόρμα μετά από μια πιλοτική μελέτη, στην οποία θα συμμετέχουν νοσηλευτές και φοιτητές νοσηλευτικής μεταξύ των χωρών του έργου. Για την υποστήριξη των εκπαιδευτών στην ανάπτυξη ηθικών ικανοτήτων και για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του έργου θα αναπτυχθεί μια εργαλειοθήκη "Train the Trainers" και θα διεξαχθεί ένα δια ζώσης Θερινό Σχολείο, στο οποίο θα συμμετάσχουν εκπαιδευτές από διαφορετικές χώρες. Οι πρωτοβουλίες αυτές αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της ανταλλαγής αποτελεσματικών εμπειριών για την προώθηση των ηθικών ικανοτήτων, στη δημιουργία ενός διακρατικού δικτύου και στην υποστήριξη των εκπαιδευτών με τεκμηριωμένα εργαλεία. Όλα τα αποτελέσματα του έργου θα συγχωρευθούν σε έναν Οδηγό Καλής Πρακτικής για νοσηλευτές, φοιτητές, εκπαιδευτές και ενδιαφερόμενους, ο οποίος θα μεταφραστεί στις γλώσσες των συμμετεχουσών χωρών.

Το Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Πατρών ηγείται του υπο-έργου για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού και της διαδικτυακής πλατφόρμας μέσω της οποίας θα προσφέρεται δωρεάν. Το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει ασκήσεις προσομοίωσης, εργασίες καλλιέργειας ενσυναίσθησης, θεωρητικές διαλέξεις, εκπαιδευτικά βίντεο και δράσεις αυτό-αξιολόγησης. Σημαντικός αρωγός σε αυτό το εγχείρημα είναι το Εργαστήριο Προσομοίωσης Φροντίδας του Ασθενή (ΠΡΟΦΑ), με διευθυντή τον Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Νοσηλευτικής, Νίκο Στεφανόπουλο. Το εργαστήριο παρέχει την τεχνογνωσία και τις υποδομές, προκειμένου το εκπαιδευτικό υλικό που θα παραχθεί να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις καινοτομίας, βιωσιμότητας και προσβασιμότητας, πάντα με γνώμονα τις ανάγκες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης του νοσηλευτικού επαγγέλματος.

Το νοσηλευτικό επάγγελμα είναι συνυφασμένο με την ηθική ακεραιότητα, το αίσθημα ευθύνης και τη διάθεση προσφοράς. Το PROMOCON αποτελεί ένα έργο που υπηρετεί αυτές τις αξίες και συμβάλλει στη διαρκή ηθική εγρήγορση των νοσηλευτών, προκειμένου να συνεχίσουν να προσφέρουν τις φροντίδες τους με έναν, όσο το δυνατόν, πιο ολοκληρωμένο τρόπο, παρά τις δυσκολίες και τις προκλήσεις της σύγχρονης καθημερινότητας.

